

Militaire Willemsorde

Ridder der vierde klasse toegekend aan

Wilhelmus Johannes Wools

Nederlands-Indië

Nederlands-Indië, ook bekend als **Nederlands Oost-Indië**, **Oost-Indië** en **Indië**, was vanaf 1816 de gebruikte officiële benaming voor alle in de Indische Archipel door de Nederlandse staat gekoloniseerde gebieden die in de jaren twintig van de vorige eeuw de omvang kregen van het huidige Indonesië. De Nederlandse aanwezigheid dateert van het eind van de 16e eeuw, kort voor de oprichting van de Vereenigde Oostindische Compagnie (VOC) die onder meer op Java enkele bezittingen en in de Molukken een aantal eilanden bezat. Na de nationalisatie van de VOC in 1798 gingen die over op de toenmalige Bataafse Republiek. De naam Nederlands-Indië komen we bij de VOC in de jaren 1620-1622 al tegen als 'Nederlandsch-India'.

Rond de eeuwwisseling kwamen de bewoners steeds vaker in opstand en toen Nederland na 1813 een zelfstandig Koninkrijk was werd besloten dit de kop in te drukken door het sturen van een leger, gevormd door vrijwilligers en dienstplichtigen. Het "Nederlands-Oost-Indische Leger".

Het besluit "Algemeene Orders voor het Nederlandsch-Oost-Indisch leger" van 4 december 1830 van de Gouverneur-Generaal Van den Bosch, geldt als het begin van een afzonderlijke koloniale krijgsmacht.

Vanaf 1836 is de naam daarvan Koninklijk Nederlands-Indisch Leger, **HET KNIL**. Het valt dan niet meer onder het ministerie van Oorlog, dat dienstplichtigen kan oproepen, maar onder het ministerie van Koloniën.

Het Indisch Leger is dan een beroepsleger geworden, samengesteld uit Europese, West-Afrikaanse en inheemse vrijwilligers onder aanvoering van Europese officieren. De Afrikanen zijn in feite slaven uit de Nederlandse bezittingen op de Goudkust.

Voor zover tot nu toe bekend, hebben 2 zonen van onze voorouders "Wools" zich als vrijwilliger aangemeld bij het korps.

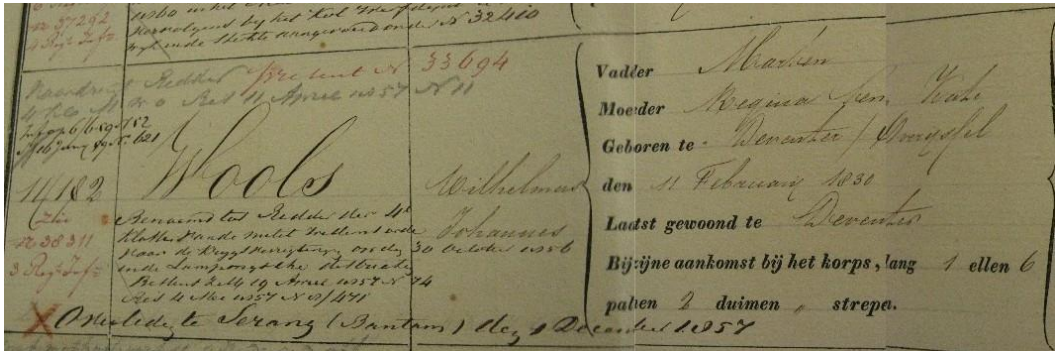
1. Bernardus Wools (1788-1815)
2. Wilhelmus Johannes Wools (1830-1857)

Bernardus Wools behoorde tot een van de eersten die zich vanaf 1814 meldden, hij heeft het inschrijvingsnummer 469. Hij heeft Indië echter nooit bereikt, hij sterft 1815 in het hospitaal van Leiden.

Wilhelmus Johannes Wools meldt zich in 1849 en wordt in 1853 naar Indië gezonden. Hij onderscheidt zich tijdens de gevechten in de Lampongse Districten en wordt onderscheiden met de Militaire Willemsorde.

Doorlopende NUMMERS	NAMEN EN TOENAMEN.	NAMEN DER OUDERS, DATUM VAN GEBORTE, GEBORTEPLAATS, LAATSTE WOONPLAATS EN SIGNALEMENT.	
469	Wools Bernardus	Vader <i>Hermanus</i> Moeder <i>Alberdina Teunisje</i> Geboren te <i>Twello</i> Den <i>20 Augustus 1788</i> Laats gewoond te <i>Deventer</i> Getrouwd te Met Geboren te Godsdienst <i>Reform.</i> <i>Lang 4-11.</i>	Aangezigt <i>Languwepig</i> Voorhoofd <i>Rond</i> Oogen <i>Getruin</i> Neus <i>Lang</i> Mond <i>Recht</i> Kin <i>Spiet</i> Haar <i>8</i> Wenkbrauven <i>bruin</i> Merkbare tekenen <i>ten teken op het voorhoofd</i>

Bernardus Wools gedoopt 20-08-1788 in Duistervoorde (Twello), zoon van Harmen Teunis'zn Bartels (Wools) en Alberdina Teunis' Beerends (van de Pol) meldt zich op 17-10-1814 in Haarlem bij het Reg. Fusiliers van Leijden, gaat 21-09-1815 vrijwillig over als fusilier naar het Depot Bataljon voor de Kolonien "geengageerd voor de tijd van 6 jaren met een handgeld van 4 Dukaten", in afwachting van zijn verscheping naar Indië. Echter hij overlijdt voor hij vertrekt op 30-09-1815 in het hospitaal te Leiden

Wilhelmus Johannes Wools wordt op 11-02-1830 geboren als jongste zoon in het gezin van Marten Wools en Regina ten Cathe en groeit na het overlijden van zijn ouders op bij zijn tante Tonia Hermanna Hakkemars-Wools.

Hij meldt zich op 04-11-1849 als vrijwilliger "voor een tijd van 6 jaren zonder handgeld" bij het 3^e Regiment Infanterie en wordt op 16-07-1851 tot korporaal bevorderd, tekent op 25-03-1853 bij het Koloniaal Werfdepot in Harderwijk een nieuwe verbintenis voor den tijd van 6 jaren zonder handgeld, "te rekenen in te gaan met de dag van inscheping naar de Overzeesche bezetting" en vertrekt 01-11-1853 vanuit Het Nieuwediep met het Fregat Generaal Baron van Geel naar Ned. Indië.

Hij wordt hier onderscheiden met de Militaire Willemsorde "terzake zijner krijgsverrichtingen op den 30 oktober 1856 tijdens de expeditie in de Lampongse districten". Lang heeft hij echter niet van zijn onderscheiding mogen genieten. Hij sneuvelt op 01-12-1857 in Serang (provincie Bantam) Ned. Indië. Zijn resterende soldij t.w.v. 48,61 gld. Is 26-02-1858 uitbetaald aan de burgemeester van de stad Deventer onder vermelding: "voor de erven".

HET KNIL

Het Koloniaal Werfdepot te Harderwijk was het legeronderdeel dat in Nederland rekruten aanwierf en voorbereidde op de dienst bij het leger in de koloniën. Het Werfdepot was belast met het werven, kleden, uitrusten en oefenen van de rekruten.

Vanaf 1815-1822 heette dit legeronderdeel het Depot-Bataljon en in de periode 1822-1843 het Algemeen Depot van de Landmacht..

Vanaf 1843 heette het depot het Koloniaal Wervingsdepot en viel het onder het Ministerie van Oorlog.

Het Koloniaal Werfdepot wierf veelal jonge mannen die niet eerder onder de wapenen waren geweest. Men tekende voor een vaste dienst periode in Indië. Ze wisten amper waarvoor zij tekenden, waarvoor ze naar Indië gingen en wat Indië inhield. Ook werden veel veroordeelde gevangenen lid van het Knil. Ze hadden de keuze tussen een lang verblijf in de cel of een contractperiode in Indië. De soldaten werden in ongeveer zes weken klaargestoomd voor deze dienst en verbleven daarna nog meerdere weken in Harderwijk in afwachting van hun inscheping. Zij gaven hun handgeld grotendeels uit in de dranklokalen en bordelen, tot groot ongenoegen van de strengprotestantse inwoners. Harderwijk kreeg een slechte reputatie en werd internationaal al snel bekend als “het gootgat van Europa”.

Eenmaal gereed met hun opleiding vertrokken de militairen meestal naar Rotterdam, Amsterdam of per tjalk naar het Nieuwe Diep voor inscheping op de weinig comfortabele en onveilige schepen die op het strand van de Zuiderzee lagen.

Waren de rekruten eenmaal aan boord, dan werden de “mindere rangen” ondergebracht in ruimtes die te laag zijn om rechtop te staan, zonder voldoende slaapgelegenheid, met erbarmelijk voedsel, nauwelijks wasgelegenheid en één stel bovenkleding. “Ze stinken een uur in de wind”, net als de andere collega’s. De tocht naar Indië per zeilschip duurde drie tot vijf maanden en voerde via Kaap de Goede Hoop.

Armoede was de voornaamste drijfveer maar ook het handgeld lokte. Een handgeld van 20 gulden in 1850 komt overeen met ongeveer 465 gulden in het jaar 2000. Daar kon men in 1850 heel wat meer mee doen dan anderhalve eeuw later.

Van 1815 tot 1910 waagden ongeveer 150.000 soldaten vanuit Harderwijk de sprong naar Indië om plaats te nemen in het Oost-Indische leger, dat zorgde voor handhaving van het Nederlandse gezag.

De dienst was zwaar. Klimaat ziekten en oorlogshandelingen eisten hun tol. Velen van hen zullen nooit meer terugkeren naar Europa. In het begin van de 19^e eeuw waren er van een detachement van honderd koloniale rekruten na afloop van zes contractjaren gemiddeld nog 48 in leven.

Het KNIL is bij Koninklijk Besluit per 26 juli 1950 opgeheven.

Bevelhebbers tijdens de Koloniale diensttijd van W.J. Wools

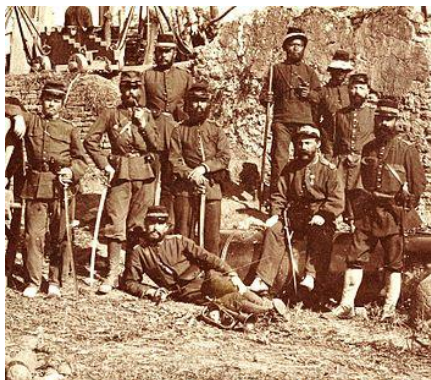
Johan Harmen Rudolf Köhler

(Groningen, 3 juli 1818 - Atjeh, 14 april 1873) was een Nederlands generaal der Infanterie van het Koninklijk Nederlands-Indisch Leger. In 1857 werd Köhler benoemd tot ridder in de Militaire Willemsorde vierde klasse voor zijn gedrag tijdens de Lampongse Expeditie (1856).

Jacobus Antony Waleson

(Breda, 16 september 1807 - Padang, 26 augustus 1882) was een Nederlands generaal-majoor, officier in de Militaire Willems-Orde, en was in 1856 aanvoerder van de expeditie naar de Lampongse districten.

KNIL officieren
en manschappen
omstr. 1850-1860

Het Fregat
Generaal
Baron van Geen

Bronnen:
Stadsarchief Deventer
Centr. Bureau Genealogie
Nationaal Archief den Haag

Harry Huntink
Hofstraat 115
7001 JD Doetinchem
hhuntink@stamboom-wools.nl